

C.
1585.

*L. české společnosti vědy historické
opisovatel.*

JOSEF TOMÁŠ SUK.

NÁČRTEK ŽIVOTOPISNÝ.

NASTÍNL

prof. ANTONÍN BĚLOHOUBEK.

(OTISK Z TŘETÍHO ROČNÍKU „PIVOVARSKÝCH LISTŮ“)

V PRAZE.

TISK: DR. J. B. FICHL A SPOL. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

1885.

C. 1585

EMIL M. ENSLA in VITRE.

Jos. T. Suk

№ 1585^{13.}

Josef Tomáš Suk.

topujeme-li dějiny pivovarnictví českého ve věcích minulých, poznáme, že nejednu utěšenou stránku vykazuje v povlorném vývoji svém, jenž ovšem se nedál nepřetržitě a stejnoměrně, nýbrž tokem mnohdy přerušným slapy a prahy úpadku, jindy opět bystřinami bujně ku předu se ženoucími. Však poměrně nejzajímavějšími jsou osudy nejpřednějšího tohoto průmyslu zymotechnického v století devatenáctém, poněvadž vlivem nauk přírodních a technických se ocitl v přerodu úplném, z něhož jisto jistě vyjde netoliko v hávu novém, nýbrž i s vnitřní podstatou či osnovou přesněji opravenou a proměněnou zásluhou zkušenosti i vědy. Proměny, jichž právě doznává sladovnictví před zraky našima, jsou opět provázeny jinými výjevy utěšenými, k nimž se druží mimo jiné živější zájem sládků zvláště pro pokroky lučby kvasné a vzrůstající se potřeba vzájemného vyměňování sobě názorův a úsudků, jež vede k pospolitosti a zkvětání odborné literatury, v níž čeští sládci mnohem vydatnějšího účastenství přímého mají, nežli sládci národů jiných, národa českého četnějších, mocnějších i bohatších!

Kdyby se již dnes některý odborník podjal úkolu posouditi česká pojednání o pivovarnictví uveřejněná jednak o sobě a jednak v časopisech, dospěl by najisto k poznání, že nemalá jich část ob stojí i tehdy na kritice, nžije-li při zkoušce měřítko dosti přísného. K těmto pracím pak náleží všim právem mimo jiné také ony, které pocházejí z pera nezapomenutelného našeho Jos. Tom. Suka, jenž u věku jinošského pro vše krásné a dobré horoval, u věku mužném pro tyto své ideály pracoval a s upřímným přáním všeho zdaru snahám národa, jehož byl zdárným synem, pak českému sladovnictví, jemžž tělem i duší náležel, se světem tak záhy, tak předčasně se rozloučil!

Učiníme zadost toliko povinnosti milé, posvětime-li tomuto v pravdě spanilomyslnému českému sládkovi tuto upomínku přátelskou.

I.

Josef Tomáš Suk se narodil v jihočeském městečku Nepomuku pod Zelenou Horou dne 18. měsíce října r. 1842. z otce Jana a matky Anny, po rodu Mazalové. Otec jeho byl sládkem v tamějším pivovaru městském,

jež spravoval s velikou obezřelostí a se zdarem skutečným. Pocházejí ze staré české rodiny sladovnické, věnoval se s pravou zálibou spolu s bratry svými průmyslu pivovarnickému i proslul záhy vzácnými v tomto oboru zkušenostmi. Tuto jeho náklonnost zdědili po něm všickni jeho synové, jmenovitě také náš Josef Tomáš*). Od útlého mládí svého býval postavy štíhlé a drobné a zdraví dosti choulostivého. Však přes to, „že býval Pepíček jako střizliček“, činil se doma užitečným, kde a jak jen mohl; jmenovitě také při šenku piva, nastal-li poněkud jen větší nával rolníků z okolí (což zhusta se stávalo), hbitě vynášel malý a slabý hošík ze sklepa džbáněk po džbánku, pomáhaje dle sil svých při obsluze hosti. Prvního vzdělání dostalo se mu v lůně rodinném a později ve školách rodiště jeho. Byv nadán přírodou nevšední chápavostí, výbornou pamětí a vtípem, utěšeně prospíval zvláště za vlivu učitele svého p. Jiříka Buchala, jenž přívětivým slovem k novým pokrokům jej nabádal. Žel, že již v prvním období svého života zakusil hoře upřímné, neboť r. 1853. oloupila jej nelitostná smrt o otce živitele a přítele nejlepšího.**). Osířev, byl nepochybně k popudu poručníka svého Josefa Claudia, měšťana a později i měšťanosty nepomuckého, dán do Budějovic, aby tu navštěvoval hlavní školu a aby spolu se tu přiučil němčině, načež, tuším, že r. 1856. zahájil své studie na reálce nižší v Rokycanech. Ukončiv je s výtečným prospěchem (byl po všecka tři léta prvním premiantem v třídě), rozhodnul se pro další pokračování v studiích ve vyšším oddělení českých škol reálných v Praze, jež se nacházely tehdy v ulici Panské. Však přihlásiv se v říjnu 1859., doznal podobného klamání, jako mnoho jiných českých jinochův v době tehdejší, neboť nebyl přijat pro obmezenost místností, jež naprosto nedostačovaly přívalu žactva hrnoucího se do Prahy ze všech končin království Českého. Nezbylo mu tudíž, než ucházeti se o přijetí do druhé tehdejší vyšší realky pražské, ovšem že německé, v ulici Mikulandské. Ač i tu povždy panoval nával při zápisu, poštěstilo se mu přece býti přijatu spolu s jinými krajany, načež na tomto ústavu vytrval až do skončení studií svých, t. j. po samý sklonek měsíce července roku 1862.

Z příčiny již vytkuté, pak proto, že velmi dobrou slynila pověstí, studovalo tehdy mnoho Čechů na německé reálce vyšší, i čítala škola ta tenkrát více než dvě pětiny a v jednotlivých letech téměř polovinu žákův českých, kteří se jazyku mateřskému v každé třídě jednotlivé (celkem jich bylo šest) učili po česku v oddělení zvláštním, kdežto Němci se cvičili v češtině v hodinách jiných na základě jazyka německého. Toto opatření, pak okolnost, že v době vytkuté při reálce německé zdárně působilo několik professorů, Čechů to upřímných, jako: Faltys, Rozum, Smítá, Weber, Weyer a později také Tieftrunk, kteří žactvo ve vlasteneckví při každé příležitosti utvrzovali,***) mělo velice blahodárný vliv

*) Jeden ze synů, nejstarší to bratr Josefův, Jan zemřel již před lety a byl, tuším, také sládkem; druhý bratr Václav Zikmund byl naposled sládkem v Hradišti u Blovic a žije nyní v Blovicích jako vážený majitel hospodářství; třetí bratr František působí zdárně na Rusi rovněž jako sládek již po několik roků.

**) Byl v oboru pivovarském činným déle než 40 roků.

***) Pisatel této statě mluví z vlastní zkušenosti, poněvadž byl v téže době také žákem těchto škol reálných, odbyv je o rok dříve, nežli Jos. Tom. Suk.

na horlivost každého jednotlivce ve studiích, jakož i na jeho povahu. A tak nám odchoval ústav německý, řízený velice svědomitým a proslulým ředitelem *dr. Vil. Köglerem*, dlouhou řadu Čechů uvědomělých, z nichž mnozí nyní náležejí k nejčilejším pracovníkům v oboru učitelském, vědeckém, literárním, průmyslovém a hospodářském. *) Dokladem k tomu, jaký ruch v letech 1859—1862. panoval mezi českým žactvem vyšší reálky německé, je faktum, že k prosbě českých žáků tříd vyšších jednotliví professorové ve výkladech svých užívali i správného českého názvosloví, jmenovitě v přírodopisu, ve fyzice, v popisném měřictví, ano i v lučbě. Tomuto předmětu vyučoval Němec, professor *dr. E. Wiligk*, však přes to, že mu české názvosloví lučebné nemalých činilo obtíží, ochotně o něm vše potřebné vyložil a po té je důsledně do svých výkladů německých vplétal. Vymoženost ta byla dosažena spravedlivým rozhodnutím ředitele i veškerého učitelstva v uznání svorného a slušného jednání českého žactva, jež se výborně snašelo s německými spolužáky svými a jež mělo v každé třídě obratné své řečníky, mezi které náležel také *Josef Tomáš Suk*. Mimochodem tu jen podotýkám, že týž vzorným chováním, neúmornou pilností a bystrým posudkem svým záhy vynikl nad vrstevníky svými (třidu čtvrtou a pátou odbyl s vyznamenáním, byv v této žákem devátým, v oně třetím), že sobě těmito vlastnostmi získal náklonnost sboru professorského a lásku spolužáků a že r. 1862. (v červenci) studie své s úspěchem velmi příznivým na škole jmenované dovršil. Ku konci budiž ještě uvedeno, že náležel mimo jiné také k předním žákům v oboru těsnopisu a vzorkování.

Vešed v úradu s matkou svou vroucně milovanou a s bratrem svým starším *Václavem*, jenž o něho pečoval co nejstarostlivěji, a uposlechnuv touhy v nitru jeho se ozývající, ustanovil se během prázdnin roku 1862. na tom, věnovati se učitelství na školách středních. S tímto předsevzetím vstoupil v říjnu téhož roku na polytechniku pražskou jako posluchač řádný, dav se zapsati do předmětů mathematických, ku kterým choval náklonnost nevšední. I jal se tudíž pilně obcovati výkladům o mathematice elementární (prof. *Jelinka*), o měřictví popisném (prof. *Skuherského*) a o silozpytu (prof. *Wersina*), z nichž jmenovitě ony o prvních dvou předmětech důkladností, přesností a průzračností velice vynikaly nad leckterými jinými přednáškami pobočnými. Pravou událostí byla pro dobu tehdejší okolnost, že prof. *Skuherský*, na slovo vzatý znalec předmětu svého a upřímný vlastenec, v témže roce poprvé počal vykládati v jazyku českém o měřictví popisném. Nadšení, jakové vzbudila událost tato v kruzích studentstva českého a v celé české společnosti v Praze, nelze ani vyličiti! Mezi nejhorlivější žáky *Skuherského* náležel ovšem také *Jos. Tomáš Suk*. Zmínil jsem se již o tom, že ovdovělá jeho matka, hospodářici spolu s nejstarším bratrem jeho, s tímto všemožně se starali o veškeré potřeby jeho i mladšího ještě člena rodiny, *Fr. Suka*, kteří oba tenkrát dleli v Praze na studiích a kteří obětí těch v letech pozdějších povždy byli pamětlivi. *Josef Tomáš* dobře věda, že veliké museli přinášeti

*) Žáky téhož ústavu byli mimo jiné příkladně: professorové *dr. Emil Weyr*, *dr. Edv. Weyr*, arch. *Jos. Schulz*, *Frant. Štolba*, *K. Prois* a *Frant. Smolík* (v *Budějovicích*) a spisovatel *Jakub Arbes*, celá řada vynikajících českých inženýrů, cukrovarníků a jiných průmyslníků a j. v.

pro něho oběti, snažil se dle možnosti o usnadnění úkolu toho a mimo jiné také tím, že se vždy domáhal osvobození od placení školného, které výhody byl šťastným nejen na reálce, nýbrž hned na počátku svých studií také na technice. Znáje pak se dobře v těsnopisu, přihlásil se roku 1863 za člena kanceláře stenografické při sněmu království Českého a vytrval v tomto úřadě až po samý sklonek památného zasedání onoho, v němž se stalo mimo jiné i platné usnešení o provedení rovnoprávnosti na pražském ústavu technickém. Tím nabyl prostředků na studie další, mohl matce své uleviti, ale ztrativ mnoho času drahocenného, musel se roku následujícího (1863—64.) znovu odhodlati k návštěvě těchže předmětů, do nichž byl zapsán roku předcházejícího.

Než, prodlením druhého roku studijního ochladl zájem jeho pro vědy mathematické i uposlechl tudíž záliby, jež ho pobádala k studiu věd přírodních, jemuž se počátkem roku 1864—65. skutečně věnoval a v němž pokračoval také v následujících dvou letech. Tehdy vykládali po česku: o nerostopisu a geologii prof. Krejčí, o obecné a technické fysice prof. Zenger a o lučbě obecné prof. Staněk; po německu: o lučbě technické prof. Balling, o lučbě rozborné prof. Hoffmann a o zoologii prof. Nickerle; kromě těchto předmětů neopomenul obcovati též přednáškám o encyklopedii stavitelství (doc. Pacolda), o právu směnečném a obchodním (dra. Mezníka), o encyklopedii hornictví (doc. Dvořáka), o hospodářství polním (řed. Lumbeho). Záhy pak upoutaly jej výklady prof. Karla Ballinga o chemii technické, znamenité svým obsahem, jež každoročně vábily do síně lučební posluchačův hojnost takovou, že místnost sotva stačila pojmuti je. Známoť, že prof. Balling náležel mezi nejpřednější zástupce technologie lučební tehdy žijící a na kathetře účinkující a že byl zvláště proslulým v oboru chemie kvasné, které vyučoval s láskou dvojnásobnou, vzbuzovav tím v žácích svých, s nelícenou úctou k němu pohlížejících, velice živý zájem pro zymotechnii. Nebude tudíž s podivem, vytknu-li, že také Josef Tomáš Suk za krátko počal se zabývati studiem lučby kvasné měrou vydatnější, nežli studováním předmětů ostatních a na konec vznikla v něm myšlenka oddati se po dokončení svého vzdělání theoretického některému z odvětví zymotechnie praktické.

Byv synem sládka velezkušeného a měv příležitost s dostatek poznati již za útlého mládí svého v domě otcovském a později v závodě jeho bratrem svědomitě řízeném (na Hradišti u Blovic) podstatu sladovnictví, po delším přemítání a uvažování počal se nakloňovati tomu, věnovati se pivovarnictví. O úmyslu svém na počátku nikomu se nezmiňoval, později jej v známost uvedl toliko svým nejdůvěrnějším přátelům (K. Fischerovi, Havlíkovi a Fr. Chodounskému) a posléze o něm pohovořil s příznivci svými, najmě také s učitelem svým prof. Ballingem, vyžádav si radu jejich v záležitosti, jež měla rozhodnouti o budoucím povolání jeho životním. Po té teprve vzdal se na dobro původního předsevzetí svého zasněti se učitelství, ač zajisté teprve po vnitřním a nesnadném boji, vždyť bylo mu se rozloučiti na vždy s myšlenkou, s kterou se byl po tolik let obíral se zálibou ne-
toliko nejen on, nýbrž i starostlivá máteř jeho, jež sobě co nejtoužebněji přála míti ze syna Josefa — profesora.

K rozhodnutí tomu přispěl způsobem závažným ostatně ještě důvod jiný. Připomenul jsem již v řádcích předcházejících, že Jos. Tom. Suk byl zdraví dosti choulostivého a čím více dospíval, tím častěji a nepříjemněji se objevovaly následky neduhu plicního, jehož zárodky se byly rozhostily již v ústrojí jeho mladistvém. Prodlením jeho studii technických nejednou byl navštíven churavostí povážlivou a jednou dokonce (r. 1865—66.) počal v místnostech akademického spolku čtenářského tak prudce chrlít krev, a tou měrou se tím vysílil, že jej kollegové jeho takměř polomrtvého odvezli do nemocnice obecné. Leč pečlivým ošetřováním a vlivem nepodlomené energie životní povlovně se zotavoval a mohl po několika nedělích k upřímné radosti přátel svých opustiti lože, vrátiti se v kruh jejich a zapuditi obavy, jichž byli chovali v příčině ztráty soudruha tak milého. Po té se musel ovšem šetřiti po radě lékařův, aby plíce jeho jednak pobytem v lučebně a jednak v místnostech kouřem naplněných znovu nevzaly zkázy. Proto také nezbylo mu roku následujícího, než vzdáti se návštěvy laboratoře na kvantitativné práce lučebné; nabyv nepochybně přesvědčení, že by mu nesvědčily práce podobné ani po delším odpočinku, oznámil dne 15. měsíce ledna 1867., že z předmětu toho vystupuje. Výklady z ostatních předmětů pak navštěvoval až do 15. června téhož roku, kterýmž dnem vedle prohlášení zapsaného do hlavního katalogu (do kterého jsem nahlédl) opustil ústav technický.

Nebude snad od místa, zmíním-li se tu také o povaze jeho za dob studentských, pokud se mně zachovaly na paměti jednotlivé podrobnosti a příznaky její. Jos. Tom. Suk byl tehdy jinochem štíhlým, postavy prostřední a souměrné, jemné pleti růžové, bystrých očí světle modrých a poněkud krátkozrakých; hoření ret úst ušlechtilých, kolem nichž stále pohrával úsměv přívětivý, zdobil temně rusý knír a nad vysokým a lepotvarým čelem hustý rusohnědý vyrůstal vlas. V rozpravách se soudruhy, k nimž stále se choval přátelsky, vždy upřímně si vedl, hovoře jazykem českým, ryzím a libozvučným. Byl skromným a přece pospolitým, záhy seskupil a shromáždil kolem sebe větší počet spolužáků, kteří jej pro jeho vtip, bystrozrak a úsudek trefný brzo považovali za náčelníka svého. Seznav s jinými ještě přátely, že by bylo užitečno míti protiváhu vzhledem k četným spolkům studentů německých, založil po úradě s nimi společně první jednotu techniků (r. 1863.), jež přijala název „Páka“. Brzy se stal spolek tento s tendencí vlasteneckou a zábavnou střediskem českého studentstva technického, jež v něm pěstovalo a navzájem povzbuzovalo a živilo veškeré ušlechtilé snahy vlastenecké (sbírky na účele národní, odbírání spisů českých a j. v.) a společenské (zpěv, hudbu, deklamaci). Brzy po té založil pisatel těchto řádků spolu s panem Ladislavem Brožem společnost posluchačů chemie, jejíž účel vrcholil v pěstování lučby a ostatních věd přírodních v jazyku českém; původní kroužek ten po roce zmohutněl, proměnil se na spolek a přijal po návrhu dra. Ant. Friče název „Isis“.*) Jos. T. Suk stal se nyní horlivým členem a jednatelem tohoto spolku, k jehož rozkvětu nemálo také přispěl, když byl vyrovnal různá nedorozumění, panovavší do té doby mezi českými posluchači chemie

*) Z jednoty této vznikl prodlením času nynější „spolek chemiků českých“ při české vysoké škole technické v Praze.

professorů Ballinga a Staňka. O veliké oblibě jeho mezi soudruhy v studiích podává též světlá jasněho okolnost, že byl na sklonku roku 1865 zvolen za zástupce chemiků do výboru akademického spolku čtenářského, jehož byl údem nadšeným od samého počátku svých studií technických. Roku následujícího konečně počtena se viděl čestným úřadem jednatele téhož spolku (v místnostech „staré rychty“ na Můstku), jež zastával obětavě a svědomitě, snad až na újmu svých povinností na ústavu technickém, což mu nebudiž snad ve zlé vykládáno na místě tomtě.

Nepřítel mezi studentstvem pro svou milou a nezištnou povahu vůbec neměl a každý, kdo jej tehdy poznal, upřímně se mu naklonil. Ne jeden pak ze soudruhů jeho stejnou s ním pojal lásku k praktické lučbě kvasné a opustiv sině ústavu technického, vstoupil do toho či onoho závodu zymo-technického aneb na poli tom literárně počal působiti. Z těch, kteří tak učinili, budiž mně dovoleno několik tu vytknouti, pokud mně z paměti nevymizeli. Byliť to pánové: Archleb Josef (nyní majitel továrny na lihoviny „La ferme“ v Dobrušce, proslulý zástupce tohoto odboru), Karel Otakar Čech (nyní docent v Moskvě a vydavatel „ruského archivu pro pivovarnictví“), Dörfler J. (t. č. majitel pivovaru „u Fáfů“ v Praze), Dolejš František (později sládek, nyní majitel dřevařského obchodu v Podskalí), Grubner Julius, rázný a horlivý vlastenec (nyní sládek v Tannwaldě), Heindl Josef, povaha důmyslná a ryzá (nyní ředitel pivovaru v Lábavě v Rusku), Hejrovský Jan (t. č. sládek v Chejnově), Heřman Ant. (jenž zemřel před lety jako sládek v Hořovicích), Chodounský Fr. (dnešního dne na slovo vzatý sládek a spisovatel odborný), Kočí František (který prodělav praxi pivovarnickou a tuším i lihovarnickou, později se věnoval učitelství a posléze zemřel, sotva že dosáhl professury chemie při reálce v České Lípě), Lauterer Karel (nyní ředitel pivovaru, tuším že v Dánsku), Mikulejský František (t. č. zasloužilý ředitel akc. pivovaru „Novaja Bavaria“ v Charkově na jižní Rusi), Schmelzer Antonín (nyní professor při sladovnické škole v Praze, maj. a redaktor odborného časopisu „Kvas“), Skvrna František (zemřel jako sládek v Žamberku), Štekl Frant., skeptik a bystrý myslitel (byl mimo jiné sládkem v Popovicích a zemřel jako majitel lihovaru v Pelhřimově), Tinger Josef (druhdy sládek v Lovosicích, nyní statkář v Strakonicku), Toužimský František (toho času sládek v Rakovnicích), Vališ Ferdinand (dnešního dne náměstek starosty pražského a majitel pivovaru „u Bachorů“ v Praze) a Wett Bohuslav (nyní sládek v Kostelci nad Orlicí). Zajisté nebude kollegům zvěcnělého Jos. Tom. Suka — k nimž náležel i pisatel této upomínky — za těžko, doplniti seznam podaný některými ještě jmeny, jež nedopatřením nebyla uvedena; avšak přes to stačí snad řada ta na doklad, jak živý zájem pro lučbu kvasnou před dvaceti roky panoval v kruzích studentstva chemie na technickém ústavu pražském.

II.

Vstupuje do praxe sladovnické na sklonku roku 1866. aneb v lednu roku 1867 v závodě „u Primasů“ pana Františka Wanky v Praze, vy-

hradil sobě právo po několik měsíců ještě navštěvovati výklady na technice. První krok, který učinil do života praktického, nebyl proň nikterak snadným a to pro předsudky, jež tehdy byly v platnosti (a bohužel dosud nejsou vykořeněny) v příčině působení technických lučebníků v pivovarech. Mělo se za to (a někteří praktikové doposud tak smýšlejí), že se může státi dovedný sládek pouze z mladíka, který odbyl jen školu národní aneb na nejvyšše nižší školu střední; těm pak, kteří důkladnějším vzděláním předběžným a dokonce snad i chemickými studii na technice se mohli vykáhati, předzíváno: lučbáři, chemikáři a patokáři! Vždyť dosud leckde přezdívali posměšně jinochům takým titulem, „toť professor“, a přezdívkou ta sládka technicky vzdělaného provází až na práh hrobu, zvláště tehdy, pilně-li dopisuje do listů odborných. Praxe, třebaš patnácti- i víceletá, takých mužů za nic se nepovažuje! Žel, že dosud ne jeden sládek český k podobným názorům zpátečnickým se přiznává a průmysl, jemuž sám náleží, za tak nedůležitý a nedůstojný považuje, že má ony mladíky za dostatečný a působitý materiál pro budoucí správce pivovarů českomoravských, kteří stěží odbyli školu národní neb měšťanskou, aneb kteří propadše v některé třídě nižšího oddělení reálného či gymnasiálního, s hanbou se vzdali studií dalších! — Na štěstí soudí nyní převážná většina sládků českých jinak, dobře poznávajíc, že jedině přibíráním technicky vzdělaných sil mladých zabezpečiti se může stálý, nepřetržitý a vydatný pokrok starobylého našeho průmyslu sladovnického i čestné soutěžení jeho s výrobou sladu a piva v cizině! —

Posměškův a ústřků sklídl tudíž Jos. Tom. Suk měrou vrchem plnou v prvních letech své praxe sladovnické, však klidně pouštěl je mimo sebe do větru, jednaje vždy, tedy i v případech podobných, s rozvahou a s mužnou přímostí. Velice jej ale dojalo, že rozhodnutím svým starostlivé máteri své, vřele jej milující, zármutek spůsobil. „Dobré matce bylo do pláče (tak píše jeho bratr mladší); již již viděla Pepička professorem a ejhle po jednoročním praktikování běře na se zelenou deku....“ On to ovšem tušil a proto s matkou svou teprve v posledním okamžiku sdělil úmysl svůj oddati se praktickému sladovnictví, těšiv ji také tím, že by jej bylo v úřadě učitelském dlouhé vykládání velice namáhalo a snad dokonce i jeho zdraví (právem) ohrožovalo. A skutečně, ač žádné práci se nevyhýbal a perně se musel tužiti v praxi své, brzo počal siliti a za nedlouho hodnost mu vyzírala z očí, ruměncem svěží pokrýval lice jeho a z celého jeho zevnějšku zářila mládost i křepkost. „Při sladovině nabyt jsem zdraví vytouženého“, tak několikráte se vyjádřil k přátelům svým.

Pominouti také nesmím mlčením, že podstarší či podsládek „u Primasů“, pan Kohler, poctivý to Němec a obeznalý praktik, brzo si oblíbil mladého a vzdělaného učně svého, že rád a často se s ním zabýval. do veškerých výkonů práce sladovnické svědomitě jej zasvěcoval, později s ním i rokoval a se přel o příčinách různých výjevů a o nových návrzích na změnu té či oné části výroby a posléze mu věnoval i své přátelství a důvěru svou. Kde mohl, ovšem usnadňoval mu konání práci těžších, šetriv slabšího ústrojí jeho tělesného a těšil se srdečně z opravdové snahy, s kterou mladý a povždy skromný přítel jeho čím dále tím těsněji se připínal k sladovnictví. Dne 9. února 1868. dostal Jos. Tom. Suk za vynucenou od majitele pivovaru

p. Frant. Wanky, jehož přízeň si byl rovněž získal svou horlivostí u vykonávání povinností svých, svým upřímným zájmem pro zdar průmyslu pivovarnického a svým milým, ano v pravdě ušlechtilým chováním. Po letech ještě se o něm zmiňoval p. Wanka, jak povědomo, jeden z nejintelligentnějších sládků pražských, s chválou neličenou.

Na to sobě umínil podnikavý „mládek“ podívat se trochu do světa a prohlédnouti sobě především vynikající pivovary české. Za tou příčinou vydal se na cesty jako „řemeslo“ se „zelenou“ a navštěvoval po řadě větší i menší závody. Pozorovav a prostudovav bedlivě zřízení jejich i způsob práce v nich obvyklé, pilně o všem uvažoval a zápisky si činil, jež mu nejdnou posloužily v dobách pozdějších.

Koncem dubna roku 1868. bylo mu nabídnuto místo samostatného podstaršího v pivovare hraběnky Marie z Rummerskirchů ve Větrném Jeníkově za podmínek slušných, jež také přijal, a 1. květnem téhož roku v ně se uvázal. Samostatné řízení závodu, ač malého, mělo proň jisté vábi-
vosti, poněvadž mu poskytovalo příležitosti zkusiti bez vlivu cizího sílu vlastní v řízení pivovaru. Pokud ten se setkal s úspěchem a zdarem a mladý podstarší počínal sobě v povolání svém obezřele a svědomitě. Dokladem, jaké chvály sobě zasloužil nejen výrobkem dobrým, nýbrž i svým obcováním s každým, s nímž mu bylo jednati, skýtá vysvědčení o jeho tehdejšímu působení, ježž mu vydali v den, kdy opustil Větrný Jeníkov (t. j. 15. srpna 1868.) tamější inspektor velkostatku a spolu s ním také i starosta obecní. Tvrdit zajisté, že byl Jos. Tomáš Suk „mravopodestný, mírumilovný, rozšafný a důkladný sládek a že vařil piva čistá, zdravá a lahodná.“

Odtud se odebral na další prohlídky pivovarů jihočeských a když je dne 24. srpna t. r. stihl list s nabídnutím, aby nastoupil místo ředitele sladovny v Halberstadtu v Německu, vrátil se k matce své a k bratrovi, sládkovi v Hradišti u Blovic, aby se s nimi upřímně o věci poradil a po případě učinil přípravy veškeré na onu cestu do ciziny. Zároveň jal se horlivě sbírat materiál pro slovník pivovarnický, nalézaje v práci té opravdové záliby pro ryznost, správnost a lahodnost starého názvosloví sladovnického, jemuž právě počalo hroziti nemalé nebezpečí stálým jeho znešvařováním názvy cizími a topornými, jako: preychování, vidrování, restování, braufýr, kühlmašina, sudhaus, vorwärmer, aufzug, senkgefass a podobnými jinými.

Prve však, nežli se mohl odebrati do Halberstadtu, došlo jej vyzvání nové, vedle kterého se měl uvázati v řízení pivovaru většího firmy A. Finger (Finger & Baldesberger's Nachfolger) v Interlaken u Švýcarsku. Po náležité rozvaze se rozhodl pro tento návrh druhý, jenž mu poskytoval vydatnějšího a širšího pole činnosti, a zamítl s poděkováním místo ředitele sladovny halberstadtské.

Nemýlím-li se, vydal se Jos. Tom. Suk na cestu do nového působiště svého v druhé polovici října 1868., dbaje pilně toho, aby sobě náležitě cestou prohlédl hlavní závody pivovarnické a způsob práce v nich poznal. Zvláštní pozornost věnoval při této příležitosti pivovarům jihoněmeckým, především ale Mnichovským. Byv bystrým pozorovatelem, neopomenul všimati sobě ani nepatrných na pohled maličkostí ve výrobě, z nichž lze přecho-
často bezpečně souditi na přesnost a svědomitost řízení závodu celého. Když

pak o výsledcích a zkušenostech nabytých v této době v pivovarech bavorských rozmlouval po letech s pisatelem těchto řádků, jenž rovněž znal z názoru očitého poměry pivovarnické výroby v Jihoněmecku, dával na jevo překvapující prozíravost o nich, proplétaje vypravování své úsudky trefnými a mnohdy i říznými, ač vše dobré a chvályhodné, co tam našel a viděl, ochotně oceňoval.

Dne 15. listopadu 1868. se uvázal v samostatné řízení pivovaru v Interlaken u a soustřediv veškerou dovednost svou, jal se sladovati i vařiti po způsobu českém. Výrobek jeho záhy došel takové obliby netoliko v místě a v nejbližším okolí jeho, nýbrž i v krajinách vzdálenějších, že sotva s to byl vyhověti poptávce stále vzrůstající. Výbornou pověst piva jeho bledého, vydatně chmeleného, řádně prokvašeného a v pohárech skleněných skvělou čistotou a jiskrou se honosícího, řízného a bohatého kyselinou uhličitou a jemnou bílou pěnou se popínajícího, rozšiřovali mimo odběratelů stálých i hosté cizí, již, jak povědomo, každoročně zaplavují Švýcarsko proslulé přírodními krásami svými v zástupech nepřehledných. Porozuměv dobře poptávce po výrobku interlakenském, počal jej Jos. Tom. Suk rozesílati v lahvích opatřených nálepkami červenobílými, na nichž se skvěl nadpis pyšný: „bière bohème,“ t. j. pivo české, aby každý, kdož jej pil, také věděl, že je vyrobeno po způsobu českém a sládkem českým! Však nejen tímto způsobem, nýbrž vždy a při každé příležitosti s hrdotí se prohlašoval býti Čechem slovem i skutkem, jak je to povinností každého našince upřímného!

Jak trvalý a hluboký dojem naň učinily kraje Švýcarské, údolí jeho útulná, jezera stříbrolesklá, napájená bystrinami pramenícími na vrcholech nebetyčného horstva alpského, a tiché dědinky i starobylá města obývaná lidmi upřímnými a sdílnými, o tom nejlepšího poskytovalo dokladu nadšení, s kterým sobě v rozhovorech svých pozdějších rád vzpomínal na dny, jichž strávil ve Švýcarsku, které dosti zevrubně na vycházkách a vyjíždkách svých z názoru osobního poznal. — Byltě Jos. Tom. Suk povahou jemně utvářenou a citem ušlechtilým v hojné míře nadanou a proto přístupnou krásám všem, jež se obrazy v nitru jeho tak, jak se zrcadlí okolí v hladině studánky vyvěrající vodu křišťálovou a všeho rmutu prostou.

Zajisté že by byl v tomto působišti svém, kde si ho obecně vážili a kde zdar provázal kroky jeho, po léta vytrval přes to, že se mu občasné po milé otčině zastesklo, kdyby jej nebyl důtklivě vyzýval a prosil starý přítel jeho Köhler, aby se k němu přestěhoval do Nového Města za Vídní, kdež se byl mezi tím uvázal v řízení tamějšího velikého pivovaru spolkového. Přes to, že si tam totiž počínal rozvázně, musel bojovati s různými nesnázemi hlavně proto, že mu mnozí akcionáři, stoupenci to sládky předěšlého, veliké činili překážky a mrzutosti; vida tudíž, že se půda pod ním bortí, vzpomněl si na vyučence svého, Jos. Tom. Suka, nabídl mu místo předácké v závodě, jež řídil, doufaje, že v něm získá statečného spolubojovníka a podporu vydatnou v boji s protivníky svými. I neklamal se v důvěře své. Jos. Tom. Suk zhostil se způsobem přátelským závazku svého v Interlaken u a opustil závod, jež přičiněním svým podstatně byl zvelebil, dne 15. srpna 1869., provázen přáním, by se mu dobře dařilo i v působišti novém. Z vysvědčení, jež mu napsal představený jeho A. Finger,

vyjímám toto místo: „Podepsaný pokládá sobě za čest vydati svědectví, že pan Jos. Tom Suk povždy vyráběl (v Interlakenu) „výtečné pivo české“ ...

Opouštěje Švýcarsko, ustanovil se Suk na tom, navrátiti se přímou cestou do Rakouska, nýbrž oklikou, aby seznal pivovary středo- a severoněmecké i způsob výroby sladu a piva v nich obvyklý. Také při této příležitosti osvědčil velice vzácné nadání pozorovatelské. Po všem se pídil, vše sobě zapisoval a manipulace různé na vzájem porovnával a kritoval. Cestou touto, kterouž se obzor jeho velice rozšířil netoliko v oboru pivovarnickém, nýbrž i ve směru povšechně vzdělavacím, zamýšlel navštívit také G. E. Habicha, nejpopulárnějšího sládka v Německu, který sobě získal zásluh platných o sladovnictví netoliko vydáváním listu odborného „der Bierbrauer“ a spisy samostatnými: „Lehrbuch der Bierbrauerei“ a „Vorschule der Bierbrauerei“, nýbrž i zajímavými pracemi menšími, v nichž prozrazoval drastické nadání polemičké a řízný vtíp, jimž sobě dobíral někdy právem, jindy neprávem odpůrce své. Suk však přišel pozdě. Krátce před příchodem jeho (tuším, že ve Wiesbadenu) zemřel Habich a vdova jeho, jež Suk a přivítala, vypukla v usedavý pláč, když se ji tázal, kdy by mohl sobě pohovořiti s chotím jejím, jehož si upřímně váží a jehož osobně poznati toužebně sobě přeje. Sdělivši mu, že hledaný více nedlí v kruhu rodiny své, rozloučila se stará pani s krajanem naším z daleka připutovavším co nejtklivěji a poděkovala se mu vroucně za projev soustrasti upřímné. Na tuto epizodu vzpomínal Jos. Tom. Suk po letech ještě.

Procestovav i část Německa severního, zamířil posléze přes Drážďany do Čech a učinil tu zastávku první v Litoměřicích, kde mladší bratr jeho František právě meškal v spolkovém pivovaru zvaném „Labský zámek“ jakožto pivovarský či první vaříč. Že bylo toto shledání pro oba bratry, již se na vzájem upřímně milovali, velice radostné, netřeba tu obsírně popisovati; zvláště ale se těšil z toho Fr. Suk, neb bratr starší, štědrý to rádce a podporovatel jeho, překvapil jej z nenačání příchodem svým. Něžný poměr panující mezi oběma bratry objasní a opodstatní nejlépe výňatek z listu pocházejícího z péra p. Frant. Suka, ježž tuto kladu. Pišeť zajisté do slova takto: „Josef (Tom. Suk) byl ke mně vzorným, starostlivým a dobrým bratrem a rád mne kantoroval a poučoval.“ — Na veškeré listy pilně mu dopisoval, na vše důkladně se přeptával i podporoval jej také hmotně dle sil svých, jmenovitě když si odbýval tříletou svou povinnost vojenskou. Na důkaz lásky jeho bratrské každého prvního (v měsíci) došlo ho od „milého Josefa“ deset zlatých. Ale i v jiném ještě ohledu pečoval Jos. Tom. Suk o svého bratra Františka. Maje sám zkušenost toho dokonalou, jak důležité je důkladné theoretické vzdělání pro každého nastávajícího sládka, vybídl ho, aby se ucházel o nadaci pro sládky při pivovarnické škole v Metlinkách (v Dolním Rakousku), upravil mu žádost dotčenou a dočkal se té radosti, že bratr jeho skutečně nadání onoho dosáhl a školu onu s čestným úspěchem odbyl. Po celou dobu, pokud vyučování trvalo na škole výše položené, podporoval jej opět hmotně a to způsobem vydatným, posílaje mu co měsíc částku 50 zl. r. m. — Vděčně vzpomíná sobě dosud lásky upřímné František Suk, kterouž jej zahrnoval bratr zvěčnělý, slovy: „Josef podporou svou i kan-

torováním svým učinil ze mne muže. Dejž Bůh, abych se mohl jedenkrátě jemu odměniti -- na jeho dětech!"

Z Litoměřic přijel Jos. Tom. Suk do Prahy, kde po řadě navštívil veškeré své přátely a známé, potěšiv se upřímně z pokrokův, jichž náš mladý tehdejší život národní vykazoval. Při této příležitosti setkal se s ním i pisatel této upomínky. Jak jinak ani býti nemohlo, tvořily jádro rozhovorů našich vzpomínky na doby naše studentské, působení společného učitele našeho prof. Ballinga, jehož tělo již půl druhého roku v hrobě tlelo, stav sladovnictví českého a prostředky, jimiž by se dala zvelebiti škola sladovnická, jež byla tehdy dokončila první běh vyučovací, okolnost, že by bylo nutno a žádoucí, aby se počal vydávati odborný list zasvěcený pivovarnictví a j. v. Poukázav k tomu, že máme pouze tři stručných spisů pivovarnických, totiž: „Počátky základného naučení o vaření piva“ od Frant. Ondřeje Poupěte (z r. 1801. v Olomouci). „Popis pivovarnictví na spodní kvasnice“ od Jos. Daňka (z r. 1852. v Praze) a „Pivovarnictví“ od Adolfa Prachynského (z r. 1855. v Táboře), projevil jsem úmysl vydati zevrubnější dílo věnované pivovarnictví. Jos. Tom. Suk vyjádřil nad tímto sdělením potěšení své, rozhovořil se o svých přípravných pracích ku vydání slovníka sladovnického, což opět mne naplnilo radostí neličenou. U příležitosti těchto rozprav poznali jsme se teprv jak náleží a zapředl se mezi námi poměr kolegiální, jenž prodlením několika roků ve svazek přátelský se proměnil. Od této doby dopisovali jsme si v přestávkách delších a spojení ono vzájemné více neutuchlo přes to, že jsme vždy jednou za dva neb za tři roky teprve se mohli sejíti a upřímně sobě pohovořiti o snahách, nadějích, pracích i stescích našich. Z Prahy se odebral na Hradiště u Blovic k matce své a k bratrovi svému staršímu, u nichž při rodinném krbu pookřál a se potěšil.

Počátkem října roku 1860. zamířil do Vídně, prohlédl sobě postupmo veliké a rozsáhlé závody pivovarnické tohoto města a prostudovav je způsobem svým, odejel do Nového Města za Vídni, kdež jej přítel jeho Kohler očekával s náručí otevřenou. Dne 7. října t. r. nastoupil místo nadsladovního proň vyhrazené a roku následujícího — nemýlím-li se — byl jmenován kvasmistrem či spilečnim. Horlivě podjal se úkolu, jenž mu byl vyměřen, a s obvyklou obezřelostí a svědomitostí plnil povinnosti své v sladovně a později také v kvasírně, jež samostatně správě a dispozici jeho podléhaly.

Na druhé straně pak jsa důvěrníkem a přítelem sládkovým, nelenil upevniti postavení jeho přísnou kontrolou všech opatření, jichž činil v příčině výroby pěkného sladu a piva dobrého; vždy a u každé příležitosti, v soukromí i u veřejnosti ukazoval k poctivé snaze svého představeného sládky Kohlera a neopomenul nikdy a nikde hájiti jeho čest, kdykoliv toho vyžadovaly okolnosti. Záhy počal se úspěch ku straně poctivců snazivých kloniti, piva nalezala pro svou jakost vždy četnějších přátel a odbytu vždy vydatnějšího, výstav rychle se zmáhal a sládkům okolním a s nimi soutěžícím brzy se přituzilo měrou značnou. Köhler a Suk poznali za nedlouho vkus odběratelů svých i spády a výhody svých konkurentův a bezprostřední následek toho byl, že přičinivše se rovnou měrou, zabírali postupem času vždy větší a větší okresek pro odbyť piva Novoměstského. Jak velikého

vlivu povlovně nabyl Jos. Tom. Suk, jasně vysvitá též z toho, že ve srovnání s představeným svým měnil i způsob, vedle kterého se jednotlivé práce vykonávaly, přihlížejíce stále k úspoře na čase i na nákladu. Dokladem k tomu budiž sdělení následující. V akce pivovare v Novém Městě za Vídní považovali vodu potřebnou na každou várku; prozkoumav tuto vodu na rychlo, shledal, že není vodou tvrdou a znečištěnou. Aby pak nabyl jistoty, dopsal mně a zaslal mně zároveň láhev oné vody s přáním, bych vyšetřil hodnotu její a vytknul, zdali je nutno ovařovati ji před várkou čili ne. Učiniv po vůli jeho, zaslal jsem mu tehdy dobré zdání v ten smysl znějící, že je to voda čistá, měkká a k účelům pivovarnickým vůbec velmi dobře působila a že je naprosto zbytečno ovařovati ji před várkou. Jos. Tom. Suk ihned zastavil ovařování vody a ušetřil tím značnou částku za palivo. Podobným způsobem vedl sobě také za příležitostí jiných. To vše, pak přímé, poctivé a ušlechtilé jeho jednání a konání získalo mu na konec netoliko lásku chasy, nýbrž i přízeň správní rady závodu i celého sboru podilníků, kteřížto činitelové posléze uvedení jej jmenovali — tuším, že po dvou letech jeho působení — druhým sládkem závodu, na důkaz důvěry neobmezené, kterou k němu chovali.

Než, ačkoli požíval úplné vážnosti v závodě, v němž mu bylo pracovati, jakož i v širších kruzích obecnstva a ačkoli také v jiném ohledu, najmě ve hmotném, nikterak sobě nemohl stěžovati, přece mu ku spokojenosti úplně jedna věc scházela, totiž styk s krajany a práce na půdě české. Po vlasti toužil, v pivovare českém chtěl býti činným a kromě toho přál sobě horoucně mítí účastenství v čilém ruchu, jenž se byl rozproudil ve všech oborech práce vlastenecké v prvních letech sedmdesátých v zemích Českých. S myslí vzrušenou sledoval rozkvět české literatury a umění, pak zakládání záložen a zřizování spolkových závodů, především pak sladoven a pivovarů v Čechách a na Moravě. Když byl k upřímnému zármutku svému smrti pozbyl matky své starostlivé roku 1872., tím více se o to snažil, dostati se na nějaké vhodné místo v Čechách a konečně se naplnilo přání jeho, neboť byl jmenován sládkem deputátním pro pivovar knížete Carlose Anersperga ve Vlašimí. Poděkovav se z hodnosti své ve spolkovém pivovare Novoměstském (za Vídní), opustil půsbiště své dne 22. měsíce prosince roku 1872., provázen přízní všech, již ho byli poznali. Správní rada závodu pak vyslovila mu při odchodu jeho vřelé díky za platné služby podniku prokazané a doručila mu uznání toto také na písmě ve způsobě vysvědčení co nejlichotivějšího.

Prvním lednem r. 1873. uvázal se Jos. Tom. Suk v řízení pivovaru Vlašimského a vytrval na místě až do prvního dne měsíce srpna r. 1876. Hned od dne prvního, v který vkročil v závod péči jeho svěřený, rozvinul činnost vzornou a neunavně v ní pokračoval až do okamžiku posledního, maje stále na zřeteli zdar a rozkvět jeho. Na počátku již musel se pokoušeti o odstraňování různých nedůstatků v zřízení pivovaru, což nebylo věci snadnou, vždyť mu nebylo zápasiti jen s činiteli mařícími mnohdy nejlepší snahu sládkovu v závodech deputátních, nýbrž i se zjevnou nepříní leckterých úředníků, již měli slova rozhodujícího v okolnostech tehdejších a kteří byli co do smýšlení politického věrnými přívrženci pána svého a tudíž rozhodnými odpůrci Jos. Tom. Suka. Však téhož nedovedly odstrašiti žádné překážky

s odvahou znovu zažádal o tu či onu opravu, byl-li odmrštěn poprvé, a všemožně se staral o náležitou jakost sladu i piva. Postupem času zvýšil výrobu piva o 100 procent, vytlačil všechna piva cizá z Vlašimi a pojistil pivo svému, obecně oblíbenému, také odbyť vydatný v krajině okolní. Výrobkem svým vynikl konečně tou měrou, že na hospodářské výstavě, odbyvané v Benešově dne 6. září roku 1875., nad veškerými soupeři svými skvěle zvítězil, obdržev po jednohlasném usnešení poroty znalecké za výtečnou jakost piva svého vyznamenání nejvyššího, totiž stříbrné medailie státní.

Jako všude jinde, tak i ve Vlašimi za nedlouho sobě získal vážnosti, přízně a přátelství v kruzích nejširších netoliko dovedností svou odbornou, nýbrž větší ještě měrou osobní povahou svou, vřelým vlastenectvím, jímž byl prochnut, a obětavostí, kterou projevoval při každé příležitosti, nechtě se jednalo o účeľe národní aneb o ulevení bídy jednotlivců nouzi či nedůstatkem trpících. Nejednomu čtenáři těchto řádků bude zajisté známo, jaké neshody tehdy panovaly mezi knížecími úředníky a mezi měšťanstvem ve Vlašimi, neshody, jež přýštily a stále se obnovovaly z protiv dílem politických a dílem národních, jež od sebe odlučovaly úřednictvo a měšťanstvo. Občané posléze z příčin povědomých naprosto zanevěřeli na zřízence knížecí a roku 1873. přerušili s nimi téměř veškeré spojení a obcování. Do posledního téměř okamžiku byl Jos. Tom. Suk takřka důvěrníkem obou stran, poněvadž u obou požíval vážnosti a úcty pro svou rozvahu a přímost; když pak shledal, že měšťanstvo je v právu, přilnul k tomuto a stranil mu nepokrytě, získav si jako muž i vlastenec nevšední jeho náklonnost. Hlavou města a obezřelým vůdcem měšťanstva ve sporech tehdejších se stranou knížecí byl obětavý Neubauer, který dobrou správou, zvelebováním školství, štědrými dary a různými odkazy a nadacemi sobě získal jména největšího dobrodince Vlašimska, jež povždy ctiti bude památku jeho. Tyž seznámil se osobně se Sukem a poznav ryzí jeho smýšlení a horoucí jeho cit vlastenecký, daleký všeho planého mluvení a horování, uvedl jej do rodiny své, zamiloval si jej upřímně a učinil jej svým miláčkem a důvěrníkem. V domě Neubaurově setkal se Suk s neteří jeho spanilomyslnou Františkou a brzy zahřel k ní láskou čistou a upřímnou. Nabyv přesvědčení, že citové jeho neostávají bez ohlasu, požádal počátkem roku 1873. příznivce svého Neubauera o ruku její, jež mu byla ochotně a s radostí slíbena. Šlo nyní o to, podati o tom zprávu knížeti Auerspergoví a požádati jej o svolení k sňatku.

Neprátelství mezi knížetem a mezi purkmistrem Neubauerem bylo dosáhlo stupně velice povážlivého a proto s malými jen výmkami obecně se soudilo v ten smysl, že Suk nedosáhne povolení knížecího k sňatku a že bude tudíž nucen místa svého se vzdáti, aby sobě jinde založil krb domácí. Však Jos. Tom. Suk, který dosud s výtečnou rozvahou sobě byl vedl, aniž by byl jen na vlas ustoupil od svého přesvědčení vlasteneckého k nemalé nelibosti úřednictva knížecího, bezodkladně přistoupil k činu a zažádal o slyšení u knížete. — Představiv se, přednesl žádost svou a připojil zdvořilou prosbu za příznivé a blahosklonné vyřízení její. Překvapen otázal se ho kníže: „Víte-li pak, s kým v sňatek vstoupiti hodláte?“ Rychle a odhodlaně

odvětil tázaný, že ano, a že zná též dotčené poměry zevrubně, na které naráží kníže. Připomenuv, že sňatek nebude mítí nižádného vlivu na svědomité konání povinností, jichž na sebe vzal jako knížecí sládek deputátní, vytknul, že v úřadu tom i nadále bude pečovati upřímně o výrobu a výstav řádného a zdravého piva, jakož i o to, aby sobě také napříště zachoval spokojenost jeho. Na knížete Auersperga učinila tato mužná přímost podporovaná klidem a skromností dojem příznivý; proto dada svého svolení k sňatku vytknutému, propustil žadatele se slovy: „Vy jste mužem povahy zvláštní, povahy železné.“ —

Sňatek svůj s Františkou Neubauerovou slavil Jos. Tom. Suk způsobem okázalým dne 29. měsíce dubna 1873. a strávil pak s chotí svou několik let blaha nezkaleného. Postupem času narodilo se manželům tré dítek, totiž: František, Josef a Mařenka.

Že však přece nebylo úlohou snadnou býti přítelem, ano v pravdě miláčkem Neubauerovým a zároveň sládkem knížecím, poznal záhy plnou měrou také náš Suk. Přes to, že se dosti snažil, aby hověl přání úřednictva, pokud bylo opodstatněno, a přes to, že sobě počínal co nejsvědomitěji ve správě a řízení pivovaru, stále musel odklízeti nedorozumění všeliká, vyvracetí výtky, vyhlazovatí mrzutosti a ospravedlňovatí se z všelikých nařknutí a klepů, což mu život začasto velice strpčovalo. To vše podkopávalo zdraví jeho útlé a občasné počala jej opět navštěvovati choroba plicní, na počátku lehčí a později v přestávkách i vážnější. Na konec přesvědčiv se o tom, že za stálých oněch kyselostí a různic mezi nim a úřednictvem knížecím zdárná a plodná činnost jeho v oboru průmyslu pivovarnického nejenom se neoceňuje, nýbrž dokonce i ohrožuje, ustanovil se na tom, vyhledati sobě jiného působistiště, ve kterém by mu nijak na újmu nebylo jeho smýšlení vlastenecké. Poděkoval se proto z místa svého a rozloučil se s pivovarem Vlašimským, jež tak znamenitě byl zvelebil, dne 1. srpna 1876.

Jsa rozmrzen a churav, umínil sobě odpočinouti si poněkud a získati sobě nové pružnosti pro působení další v odvětví kvasné lučby, jež sobě takou měrou zalibil. Doby prázdné použil též k studiím pilným v oboru literatury zymotechnické, jakož i ku pořádání svých zápiskův a k zpracování zkušeností svých, jichž sobě byl nastrádal během let, jednak pro práce literární a jednak pro příští opravy manipulace v pivovare. Skutečně také uveřejnil některá pojednání v době této a zapředl velmi čilou korespondenci s četnými zástupci průmyslu sladovnického, již vynikali vzácnými zkušenostmi aneb vědomostmi technickými. Kromě jiných okolností vydanou mu skytaly příčinu i látku (pro dopisy jeho) poměry neutěšené, v nichž se tehdy nalezal spolek pro průmysl pivovarnický v království Českém. Jednota tato, o jejížto založení náš zasloužilý Fr. Chodounský, jenž první schůzi sladků českých k tomuto účeli ku dni 20. dubna r. 1873. do Pardubic byl svolal, nejvíce se byl přičinil, byla po krátkém rozkvětu dílem osobními neshodami, dílem nedostačnou činností členstva, ve výboru zasedajícího, a konečně také vlivem tehdejších smutných poměrů hmotných (poprask bursovní) ochábla v působení svém, od samého počátku mnoho pěkných naději vzbuzujícím. Ve svých dopisech k přátelům svým a k předním členům spolku trpce toužil Suk na to, že mnohoslibný ruch v lůně jednoty, k jejímuž zřízení dle sil svých

těž se byl přičinil jako člen výboru zakládajícího, téměř poutuhl. Slovem, písmem i rozhovory, pak osvědčeními, uveřejněnými v denních časopisech českých, počal vyzývat české sládky k činnosti vydatnější, neopomenuv zároveň povzbuzovat také redakci časopisu spolkového, pak výbor těže jednoty k práci blahodárnější a všestrannější. I vedl sobě v této věci tak rázně a obezřele, že prodlením jednoho roku spolu s jinými upřímnými přáteli spolku skutečně docílil nápravu kýžencu, o čemž později ještě bude učiněna zmínka náležitá.

Kromě toho doplňoval a k tisku připravoval svůj materiál k slovníku pivovarnickému s pilí v pravdě mravenčí; zhusta k vůli jedinému názvu či slůvku celou korespondenci zapřádal (příkladně s Frant. Špatným), jakož vůbec v listech svých v době tehdejší téměř vždy mival dotazy po tom či onom „slovičku“; tak se u pisatele těchto řádků dotazoval po významu, původu a stáří názvu „zaděl“ a „zadělavati“, z nichž druhý, jak povědomo, značí zahájení várky prací při vysypávání tlučce ze sladu do vody studené, nacházející se v kádi stěrací, a první směs tlučce a vody po vystření, však před nahříváním vodou teplou. Činnost tuto dovedla přetrhnouti jen na krátkou dobu choroba, jež jej opět a opět navštěvovala, ač se všemožně proti ní bránil a statečně zapíral nepříjemnosti, kterých mu činila.

Zároveň ohlížel se po místě vhodném, v kterém by mohl opět zahájit praktické působení, po němž se mu již počalo stýskati. Tak píše nejdůvěrnějšímu příteli svému: „Jsem dosud v příjemném (?) dolce far niente aneb na zahálce. Ba že máš pravdu, že je to cikánský stav to sládkování. Ty to stěhování si's odbyl, na mne čeká. Kam ještě, ani sám nevím.“ Mimo jiné hleděl se dostatí také na Moravu, však selhalo mu, čemuž později blahorečil, poněvadž na pivovare onom ve třech letech ne méně než čtvero sládků se vystřídalo pro nepříznivé poměry, panující v lůně pravovárečných měšťanů, jimž pivovar náležel. Velice drasticky líčí v jednom ze svých listů předpokládané názory, jimž holdovali pravovárečníci jistého většího města v jižních Čechách se nacházejícího. Píšeť zajisté takto: „Do těch pachtů se mi valně letos (v prosinci 1876.) nechce a nějaké „skvělé místo“ — marné volání — daleká jest cesta má, možno s Máchou zvolati.“ Na to obsírněji sděluje s jistým přítelem svým, že se ucházel o místo sládky v pivovare P. a že mu tam kynula naděje oprávněná v příčině propůjčení této hodnosti. „Když mělo dojiti k volbě, nepohodli se páni výboři a — celá správa se poděkovala. Do nové správy přišli zcela jiní živlové a zvolili jiného sládky, který prý pracuje sebou (tak to bylo Sukovi nepokryté sděleno), „ja prý bych jim dělal velkého pána a brzy bych prý je z pivovaru vyhnal!“ Vůbec dlužno tu připomenouti, že jednak odpůrci a jednak spoluuchazeči Sukovi o to či ono místo, nemohouce se po výtee vykázaní žádným důkladným vzděláním přípravným, z této příčiny svorně proti němu postupovali a brojili, vytýkajíce mu přednost, kterouž nad nimi vynikal, za hřích a nedůstatek, a bohužel podařilo se jim tehdy několikráte skutečně přezkaziti mu zabrání působitiště vhodného, poněvadž propůjčovatelové jeho ve své obmezenosti „lučebníka“ považovali za škůdce piva dobrého. Tento nezdar dojal jednou boдрého Suka tou měrou, že napsal rozladěn v listu jednom: „Já již se s tím nikde ani nepochlubím, že jsem vůbec něco studoval!“

Počátkem roku 1877. ustálilo se poněkud zdraví jeho a to jej patrně přimělo k najmutí pivovaru, poněvadž na ten čas neměl jistoty dosáhnouti místa některého příjemnějšího v podobném závodu panském neb akciové. Na neštěstí ustanovil se na tom, ucházeti se o nájem pivovaru v Pacově, ač byly podmínky vyhlášené nevalně příznivy; náhoda tomu chtěla, že mu byla správa pivovaru skutečně přiknuta a proto se přestěhoval do městečka jmenovaného na sklonku května 1877. s celou rodinou svou, aby dne 1. měsíce t. r. se mohl uvázati v řízení onoho závodu. Naděje blahá, s kterou tak učinil, neznaje s dostatek tamější poměry společenské a hmotné, bohužel záhy se rozprchla a brzo nabyl přesvědčení smutného, že v tomto místě nebude mu popráno působiti klidně a spokojeně, nýbrž že tu bude museti napnout veškeré své síly a že bude nucen rozvinouti celou energii a podnikavost svou, jen aby mohl plniti závazky a povinnosti, jež na se vzal vůči majitelům pivovaru, a aby uhájil bytelnost (existenci) své rodiny. V krajinách jihočeských, najmě hornatých, má, jak povědomo, pivo velmi nebezpečného soupeře v pálení, v jejímž pítí sobě — budiž to Bohu žalováno — libuje zvláště lid pracovní. Rakovina tato tou měrou je rozšířena na místě nejednom, že pijí kořalku netoliko mužové, nýbrž i ženy a dívky, ano i děti. S žalem byl toho pisatel před několika lety svědkem, že v poutnickém místě u sv. Anny, blíže Černovic, matky nerozumné svá nemluvnátka, málo jen měsíců stará, napájely — kořalkou! — Jak mně zvěčnělý Jos. Tom. Suk při nejedné příležitosti sdělil, zastal pítí pálenky i v okolí Pacovském tak zakořeněné, že mu nebylo lze ani při vůli nejlepší docíliti uspokojivý jen výstav piva, co do jakosti vyhovujícího.*) Kromě toho nepodařilo se mu zpeněžití odpadky pivovarnické za poněkud jen slušnou náhradu, a proto viděl se nucena, aby neupadl u větší ještě škodu, zakoupiti dobytek vepřový s nákladem nemalým, aby mohl zkrmiti květ ze sladu, pak mláto a kaly. Však ani v této věci nebyl ušetřen pohromy, neboť mezi dobytkem žirným pojednou se mu zahostily nemoce a za nedlouho morem pozbyl celého stáda. Ztráta, již tím doznal, zůstala bez náhrady, ano vzrostla ještě okolností tou, že sobě nemohl přes veškerou úsilí své získati ani stálého odbytu droždí. K tomu se přidružila ještě vážná choroba choti jeho, kterou vroucně miloval, a tím bylo utrpení jeho téměř dovršeno. Až sám churavěl, doprovodil přece manželku svou nemocnou do Teplic (bydlel tu v domě „zum Rautenkrantz“), kdež se poznenáhla zotavila k upřímné radosti jeho. Za nepřítomnosti jeho obchod v Pacově ovšem se nezlepšil a po návratu z Teplic sám upadl v nemoc nebezpečnou, čímž se dovršilo utrpení jeho; přes to ani tato rána osudu nelitostného nedovedla než na krátko otrástiti a oslabiti jeho vskutku nevšední energii a sotva že se poněkud zotavil, již opět s novou důvěrou ve zdar konečný se pustil v zápas s všelikými svizeli vezdejšími. Rovnováhu duševní zachovati sobě dovedl i tehdy, když v nitru svém nejvíce trpěl, a jen někdy sobě ulevil slovem v dopisech k přátelům. Tak sobě postěžoval v listu ze dne 6. září 1877. v tento smysl: „Co jsem v Pacově, stále churavím, ano v poslední době jsem na několik neděl docela ulehnoti musel, čímž se stalo, že jsem mnohé zanedbal“; v témže listu vyjádřil pak

*) Doufáme, že v letech právě prošlých poměry ony, nevalně potěšitelné, v Pacovsku podstatně se zlepšily.

upřímné potěšení své nad založením „Listů chemických“ a slíbil mně příspěvky pro časopis ten, jenž počátkem října téhož roku počal v Praze vycházeti. Než i za choroby své užitečnou se zabýval prací, totiž sepisováním svého katechismu sladovnického, k němuž již v letech minulých sobě byl zdělal rozvrh dosti přesný. Vidno z toho všeho, že v činnosti neunavné hledal a nalézal léku blahodárného pro veškeré trampoty různého druhu, jež na něho ze všech stran a často s důrazem nadlidským doléhaly.

V témže roce (1877.) navštívil jej bratr jeho mladší František, který přijev z Petrohradu, bez prodlení do Pacova se odebral, aby svého drahého Josefa (Jozu) uzřel a s ním po dlouhé době opětně se pokochal. Radostné shledání obou bratrů nebudu tu líčiti a zmíním se tu pouze o dojmu, jakový učinilo vzezření Jos. Tom. Suka na bratra jeho, u něho návštěvou dlicího, jenž se o tom zmiňuje doslovně v tento způsob: „V roce tomto (1877.) navštívil jsem Josefa v Pacově, přijeda právě ze St. Petrohradu (v Rusku); stav zdraví jeho se mně tehdaž již nelíbil; louče se s ním bylo mně, jako bych již naposled měl patřit v tu dobrou tvář! — A tak i bylo!“ — Bylo to poslední shledání obou bratrů, neboť tušení mladšího se naplnilo dříve, než-li se rok minul s rokem! —

Nabyv na konec přesvědčení neklamného, že by v Pacově, nanejvýš s chabým zdravím svým, nijak nemohl po stránce hmotné obstáti, ustanovil se na tom, sprostiti se způsobem přátelským smlouvy, jež jej vázala na několik roků, a to na základě vzájemného dohodnutí se. Po delším vyjednávání podařil se úmysl ten, ovšem že s obětmi nemalými (ztratil 3000 zl. z kauce své), jichž musel podstoupiti, a usnešeno, že má posledního dne měsíce prosince 1877 propuštěn býti ze závazku původního a odevzdati závod nástupci svému. Sporádav záležitost tuto, soustředil ihned veškerou pozornost svou na otázky jiné, jejížto zdárné řešení velice mu tížilo mysl i srdce, totiž znovuzřízení spolku pro průmysl pivovarnický v království Českém. Slova jeho káravá (v úmyslu ovšem že nejlepší) i povzbuzující byla totiž nalezla u všech upřímných přátel jednoty jmenované ohlasu vřelého a vše se schylovalo k rozhodnutí konečnému, jež se mělo státi u příležitosti valné hromady, svolané ku dni 28. září r. 1877. Ještě před touto schůzí památnou, ku které se Jos. Tom. Suk přes svou slabost tělesnou osobně dostavil, vydal vřele psané svolání k členstvu, jež spolu s ním podepsal nejdůvěrnější přítel jeho Frant. Chodounský, a které spolu přispělo k výsledku zdárnému. Znám, že v shromáždění onom byl v čelo spolku povolán velice zasloužilý o český průmysl sladovnický Jan Michal Šáry a do výboru odborníci vynikající a činumilovní; mezi ně pak zasedl mimo jiných také Suk, poctěný důvěrou svých spolubratrů a později též Frant. Chodounský. Nový výbor pak rozvinul záhy činnost úspěšnou, v níž podstatného podílu měl náš Suk, na kterého za obecného souhlasu vzešena i hodnost jednatele či tajemníka spolkového, za kterouž příčinou slíbil, že se po novém roce 1878. do Prahy přestěhuje. Z ostatních usnešení, jež se tehdaž stala v lůně výboru, chci tu uvést jen nejdůležitější. Předně uzavřelo se podati radě říšské a ministerstvu financí novou a odůvodněnou žádost v příčině změny zákona o berni pивní, znovu upravití školn sladovnickou, založití výzkumný ústav pro průmysl pivovar-

nický v Praze, pořádati častěji schůze a porady členův, v nichž by časové otázky přetřásati se měly a p. v.

Mimo jiné snešeno založiti nové časopisy spolkové („Český Sládek“ a „Der Bierbrauer aus Böhmen“) a redakci jich svěřiti Josefu Tom. Sukovi, který k naléhání výboru slíbil, že se uvažuje i v tento úkol nový a bez odporu nesnadný. Vytknuté úřady čestné zabavovaly v míře nemalé pracovní sílu a energii jeho a kromě toho vyžadovaly též často jeho přítomnost v sídle spolku, pročež přes veškerou chorobu svou pilně dojížděl z Pacova do Prahy, nelekaje se v měsících listopadu a prosinci (r. 1877.), pak v lednu (r. 1878.) ani mrazu ani nepohody jiné, svědomitě se o to staraje, aby povinnosti, které na badra svá vzal, dle sil svých také plnil. V době tehdejší zhusta a mile překvapoval návštěvou svou pisatele těchto řádkův i jiné přátely své a příznivce jednoty pivovarnické a přetřásal v rozhovorech s nimi vedených vše, o čem se domníval, že by prospěti mohlo spolku i podnikům, jichž táž mínila uvésti v život. Překážky, které se mu stavěly v cestu, nennavně odklízěl, nepřítel své odzbrojoval, odpůrce a útoky jejich mnohdy nemístné a osobní statečně odrážel a úsilí své o vítězství dobré věci, totiž o zvelebení sladovnictví českého ve všech jeho oborech zdvojnásobňoval. Každý; kdož tehdy s ním jednal a viděl, jak velice chřadnul na těle, takměř den ode dne, obdivoval se upřímně jeho netknuté svěžesti duševní a jeho neúměrné čilosti a pracovitosti. Že pak sobě byl dobře vědom, jak nebezpečného stupně dostoupila choroba jeho, tohož dokladem jest posudek, jež pronáší v listu napsaném v prosinci roku 1877. Zníť v tato slova: „Se zdravím jsem posud mizerně na tom! — Kostlime!“

O březnu roku 1878. přestěhoval se konečně do Prahy s celou rodinou svou a ubytoval se v polovici měsíce února v ulici Mariánské na Novém Městě, v domě „u zlaté lodi“ (čís. 929.). Poněvadž mu stoupání po schodech činilo obtíže (pozbyval dechu), najal sobě byt v patře prvním, v křídle do prodloužené ulice Bredovské čelícím. Chutě pustil se do práce a rozvinul v pravdě horečnou činnost v příčině rozhojňování počtu členův jednoty pivovarnické a v oborech jednatelském a redakčním. Však v té míře, v jaké pružnost jeho duševní vzrůstala a srdce jeho plesalo nad zdarem skutečným, jenž se přidružoval k upřímné jeho snaze, v téže míře — budiž to Bohu žalováno — počalo mu ubývati sil tělesných. Na počátku všemožně se přemáhal, hledaje spásu v práci ještě úsilovnější. Jako jednatel spolku všeho byl pamětliv i nejmenších podrobností; s každým, kdož přišel, trpělivě a přívětivě jednal, podávaje žádaná objasnění v záležitostech nejen spolkových, nýbrž i v záležitostech soukromých. Pisatel těchto řádků byl několikráte svědkem rozprav podobných i nemohl se než obdivovati vzácnému sebezapírání přítele svého J. T. Suka, jenž přes veškerou únavu a tělesní slabost svou navštěvovatele své šetrně poučoval; v případech nepříjemných, jakými jsou: chatrný výrobek, ztráta kance či místa a p., sládky jiné utěšoval, a v příčině těch či oněch pivovarův a všelijakých v nich potřebných oprav manipulačních a nových zřízení nezištně a upřímně radíval a podobným způsobem někdy třebas s dvaceti hosty denně se zabavoval.

Přespřílišná činnost tato, která by byla vyžadovala veškerý um a veškerou pozornost dvou pracovníků zdravím oplývajících, urychlila jen zá-

hubu Jos. Tom. Suka, neb přes veškeré ošetřování co nejpečlivější, jehož se mu dostalo v lůně rodiny jeho, plamének života jeho dohořival, sil mu očividně ubývalo a lékaři, již byli povoláni k lůžku jeho — které od sklonku března (1878.) toliko na chvíli mohl opouštět — nebyli s to zastaviti rušivou činnost těžké choroby zle řádicí v útlem ústroji jeho. Brzo se přenesla nemoc plicní i na ústroje zažívací a tím byl osud jeho zpečetěn. Nemoha náležitě strávití pokrmu přijaté, chudnul na krvi a hubeněl na těle. Avšak i v této době, která předcházela smrti jeho, pracoval do úmoru potud, pokud mu to jen dovolovala jeho slabost tělesná. Nemoha povstati z lůžka svého, psal a četl ležmo a pilně sobě zaznamenával (tužkou) vše, co považoval za důležité, a přísně kontroloval a sledoval činnost pomocníků svých, kterých k sobě povolal, aby mu byli nápomocni v úřadech čestných, jichž zastával při spolku pro průmysl pivovarnický v království Českém. Vidim dosud před sebou přítele Suka, jak s myslí čilou a se svědomitostí až do posledních takřka chvil života svého se obíral nejen s povinnostmi svými, nýbrž i s pokroky, jichž činila lučba kvasná v různých odvětvích svých; každá zpráva o novinkách z oboru sladovnictví jej zajímala, každá jej vybízela k posudkům, jež pronášel posléze již jen hlasem slabým a ve formě krátké a úsečné. Z návštěv přátel důvěrných nepokrytě se radoval a o stavu zdraví svého žertoval, pokud sám nepozbyl poslední jiskry důvěry v obrat k lepšímu. Když pak přesvědčení neklamného nabyt, že život jeho neúprosňe ku konci se chýlí, někdy trpce si zatoužil na osud zlý, jenž ho nutí vzdáti se činnosti veškeré v okamžiku, kdy slibovala zdaru, vzdáti se všech snah a předsevzetí, jimž zasvětil rozum i srdce své, a opustiti rodinu svou, již tak vřele miloval. Vida, jak kolikolem lůžka jeho bezstarostně sobě hrají malé dítky jeho, z nichž nejstarší hošík Josef teprve čtyry roky čítal, rozslzel se nejednou — vždyť věděl, že musí od nich odejiti prve, nežli bude s to se postarati o jejich vychování a o jejich blaho tak, jak si toho přálo starostlivé srdce jeho otcovské. Než po každém takovém projevu citů svých se snažil opět nabytí obvyklé rovnováhy své duševní, nechtěje přimnožovati bolesti svých drahých.

Při návštěvě poslední, kterou jsem mu učinil (asi osm dní před smrtí jeho), pojednal se mnou o různých záležitostech, jmenovitě o doplnění a vydání neúplného katechismu pivovarnického, jež jsem k důtklivé žádosti jeho na se vzíti slibil, a pak se mnou tklivě se rozloučil slovy: „S Bohem, příteli! — Proti osudu těžko bojovati!“ Nemoha přemoci svého pohnutí, pohleděl jsem naposled v jeho tvář bledou, v níž odříkání tiché se ob-
ráželo, a v oči jeho milé, v nichž slza se leskla, pak podav mu pravici svou, kterou vřele stiskl v rukou svých, opustil jsem rychle síň, ve které již ševelily perutě anděla smrti! —

Jako po celý život svůj se snažil o to, aby byl práv povinností svým, tak neopomenul ani v této poslední a nejtrudnější době pouti své vezdejší uspořádati veškeré záležitosti své rodinné i ostatní, tak jak se to sluší odcházejícímu hospodáři svědomitému. Proto povolal k sobě bratra svého staršího Václava, tehdy sládka v Hradišti u Blovic, ku kterému lnul láskou upřímnou, kterého sobě vážil jako přítele otcovského a jemuž byl povinnován mnohými díky za to, že o něj a o jeho vychování všemožně byl pečoval. Týž nemeškal dostaviti se k lůžku umírajícího a uspořádal

s ním společně v posledních třech nedělích vše tak, jak si toho Jos. Tom. Suk přál po rozvaze zralé a náležitě. Postarav se o rodinu svou, urovnal s touž přesností také veškeré záležitosti, jež vyplývaly z úřadu jeho jako tajemníka české jednoty pivovarnické a jako redaktora časopisů spolkových, tak aby mohly býti odevzdány v pořádku nejdokonalejším s doklady příslušnými výboru spolkovému. Po té rozloučiv se s příbuznými a s přátely věrnými, jež dostavovali se k němu po přání jeho, najmě s Fr. Chodounským, s nímž trval v přátelství nejdůvěrnějším již od dob studijních. Péči tohoto také poručil podstatnou část zápiskův a prací svých a naklonil jej také prosbou důtklivou k prozatímnému přijetí hodnosti redaktorské listů spolkových, v níž nemohl míti více účastenství pro nedůstatek sil již již vyčerpaných.

Na to odevzdav se bez reptání ve vůli Všemohoucího, jenž řídí osudy naše, klidně očekával svého konce. Dne 14. měsíce května r. 1878. dopředla sudička outek života jeho a krátce po šesté hodině večerní pojala jej v náruč svou neúprosná smrt. — Bez bolesti a pokojně zesnul, když se byl posledním pohledem rozloučil s členy rodiny, již obklopovali lůžko jeho. —

Zpráva o úmrtí Jos. Tom. Suka dostavši se na veřejnost, nelíčeně dojala nejen veškeré odborníky průmyslu sladovnického, nýbrž každého, kdož jej byl poznal buď osobně aneb z činnosti jeho zdárné a nezištné. Zármutku tomu upřímnému propůjčil slov tklivých předseda spolku pro průmysl pivovarnický v král. Českém po zahájení četně navštívené mimořádné hromady valné (těže jednoty), jež se odbyvala dne 16. května onoho roku na radnici staroměstské. Učiniv proslov vhodný o činnosti zesnulého a o zásluhách, jichž si vydobyl o spolek a o průmysl pivovarnický, vyzval hlasem pohnutým účastníky schůze, aby povstáním vzdali úctu památce spolubratra tak záhy zesnulého a na důkaz hluboké soustrasti své podepsali vyloženou adresu, svědčící vdově jeho. Návrhu tomu učiněno jednomyslně zadost, za kterýž projev bratr zemřelého p. Václav Suk vzdal díky povinné.

V týž den, t. j. 16. května, se odbyvala slavnost pohřební o 4. hodině odpolední za účastenství přehojného. Přítomni byli kromě příbuzných, výbor jednoty pivovarnické, předseda její J. M. Šáry, místopředseda Ferd. Urban, četní členové, společenstvo sládků pražských, spolek sladovníků se svým starostou v čele, předseda akademického spolku čtenářského s mnohými členy, četní přátelé zesnulého a j. v. Po vykonaných katolických obřadech církevních snesli sládci rakev na ulici a odevzdali ji tu členům spolku sladovníků. Po té se ubíral průvod důstojný na hřbitovy Olšanské, kde našla odpočinku posledního schránka drahého zesnulého na svatém poli pátém, v oddělení čtvrtém, v hrobě označeném číslem 277. — Mnohá slza tu skanula na prostý rov a mnohá ústa se s ním loučila s přáním dojemným: „Příteli, pokoj buď popeli Tvému!“ —

III.

Vylíživ běh života Jos. Tom. Suka, mám za svou povinnost rozhovříti se na tomto místě ještě o povaze jeho a to způsobem zevrubnějším, než se tak mohlo díti v řádcích této stati předcházejících.

Co do povahy zevní byl mužem postavy prostřední, ale souměrné, spůsobů klidných, ano dvorných, — však bez všeho šviháctví, jehož byl nepřitelem nepokrytým, zevnějšku vždy slušného a upravného a jednání rozvázného a důstojného, — prostého vši škrobenosti. Mluva jeho byla lahodná, nanejvýše hovořil-li jazykem mateřským, plynná a vtipná; v rozhovoru i v dopisech rád užíval sarkasmů někdy jemných, jindy řízných, však povždy případných. Poněvadž pak ve všem, tedy i v rozmluvách svých zachovával pravou míru a poněvadž veškerým konáním jeho prosvítala dobrosrdečnost neličená, dovedl sobě záhy získati přichylnost a vážnost všech, s kterými mu bylo stýkati se. Licoměrnost, chvástavost, vypínavost a ziskuchtivost hrubou z té duše nenáviděl a lidi takých nekalých všude se stranil, netaje se spoudkem svým o nich, když se drali v popředí a na veřejnost. Za to sobě upřímně vážil těch, již byli skromní, důkladní v zábyvech praktických neb theoretických, poctiví a obětavi. Sám pak všechny tyto vlastnosti v duši své hostil, nevzdav se do posledního vzdechu idealů svých, pro které byl vznítit na vatře srdce svého plamen čistý a jasný již v prvních dobách svého jinošství. Proto a z přesvědčení nejvnitřnějšího byl Čechem upřímným a vlastencem ohnivým, pln energie a rozhodnosti, proto byl ctitelem a podporovatelem obětavým našeho písemnictví netoliko odborného, nýbrž i krásného a proto byl mužem zásad ušlechtilých a ryzých! Z těchže příčin ale byl také člověkem útlocitným, otcem a manželem pečlivým a něžným a bratrem a přítelem milým. — Co do konání povinnosti neznal žádných mezí ani ohledů, i byl v tom stejně přísným vůči jiným, jako vůči sobě samému. Běda tomu, kdo nesvědomitě a ledabyly odbýval práci, již mu byl svěřil, neb v případě takovém přísně sobě vedl; za to neopomenul nikdy odměňovati se slovy i skutky těm, kdož horlivost opravdovou projevovali v plnění povinnosti svých. Nekalosti, nechť sejevila ve spůsobě jakékoli, pak nespravedlivosti byl odpůrcem rozhodným! — Z ušlechtilého obličejeho, jež nám dobře znázorňuje podobizna jeho přiložená k číslu 10. tohoto časopisu a zdělaná dle fotografie z doby, kdy dlel ještě ve Vlašimích a ze zdraví uspokojivého se těšil, vyzíralo dvě oči pohledu ostrého a pronikavého, barvy světle modrošedé, jež svědčily o nevšední bystrosti a neoblomné vůli a důslednosti. Byv krátkozrakým, musel užívatí okulárů dosti ostrých, aniž by mu však nedůstatek ten byl býval v nejmenším na újmu v povolání jeho. Obličejeho pak byl ozdobou vous barvy světle rusohnědé, a vysokému čelu hustý vlas téže barvy. Tvář jeho vynikala svou produševnělostí a jemnou plastikou, jež ovšem na podobizně méně zjevný jsou, poněvadž byla provedena barvou příliš temnou či černou.

Jos. Tom. Suk byl vůbec v každém ohledu mužem myslí ryzé, citu ušlechtilého a vlastenectví neobsáhlého!

IV.

Nyní slovo o činnosti jeho. — František Ondřej Poupě, tento genialní sládek český, jemuž se nemůže po bok postaviti ni jediný sourodý zástupce průmyslu pivovarnického kterékoli doby a kterékoli národa, jehož spisy již na počátku dráhy sladovnické se dostaly do rukou Josefu Tomášovi

Sukovi a které s horlivostí bezpříkladnou prostudoval do podrobností nejnepatrnějších, stal se mu vzorem nedostižným! Následovati tohoto muže v pravdě znamenitého na dráze činnosti reformatorské v oboru sladovnictví, brzo sobě položil za úkol života svého! I uminil sobě pátrati po osudech vytknutého sládka a odborného spisovatele proslulého a obeznamovati spolubratry své se životem a s činností jeho záslužnou a požehnanou. Úmysl svůj také provedl, však jen z části, poněvadž se mu přes veškeré úsilí nepodařilo odstraniti zúplna roušku, jež zahalovala původ, běh života i konec mistra Poupěte. Když pak pisatel těchto řádků po osmiletém pátrání počal uveřejňovati životopis Poupětův*) na sklonku r. 1877., dostalo se mu vroucně psaného listu z pera Sukova, z něhož odstavec úvodní tuto budiž uveden ve znění doslovném. Psalťe Jos. Tom. Suk zajisté takto: „Velectěný příteli! — Především pospíchám, bych Vám ještě jednou vzdal nejvřelejší dík za Vaše uveřejnění Poupětova životopisu v Chem. Listech; ani Vám vypsati nemohu, jak jsem se na podání Vaše těšil (připomínám, že jsem o tom již dříve přítele Suka byl zpravil stručným listem) a s jakou pochoutkou jsem je četl; jen přátelské Vaše tak mnoho nezasloužené poděkování mé nepatrnosti porušilo poněkud mou úplnou spokojenost.“**)

Konec onoho životopisu byl vytištěn v měsíci květnu r. 1878. i postaral jsem se o to, aby byl bez průtahy doručen již již shasínajícímu Jos. Tom. Sukovi (asi dva dni před smrtí jeho), který dozvěděl se o obsahu čísla toho „L. chem.“, dříve je z rukou nepustil — jak mně bylo později sděleno se strany bratra a choti jeho — dokud byl nepřčetl závěrek líčení života Poupětova, přes to, že mu čtení již činilo velikých obtíží a že po dvě hodiny jej zabavovalo. Po přečtení oddechl sobě a pak hluboce se zadumal. — Loučel se sám s životem, poznal poslední dobu působení vzoru svého, jenž zahynul na chorobu plicní, která i jeho přivedla na pokraj hrobu.

Poupě proslul, jako povědomo, jako sládek na slovo vzatý a proto úsilovně o to dbal i náš Jos. T. Suk, aby vynikl především na poli praktického sladovnictví, čehož také dosáhl prací pilnou, pozorováním, pokusy a cestováním. Jako onen blahodárně působil v oboru literárním a svými znamenitými třemi spisy velikého úspěchu docílil mezi odborníky nejen v Čechách a v Rakousku vůbec, nýbrž i za hranicemi, tak snažil se Suk podobnou činností záslužnou zapřísti, počínaje již rokem 1869.

Z drobnějších pojednání, jež byly vytištěny v časopisech, budťež uvedeny tyto:

1. Pivovarství Švýcarské.
2. Příspěvek ku kapitole o kvašení. Obě našly místa v časopise českých chemiků r. 1869.
3. František Ondřej Poupě, reformátor českého pivovarnictví. V témže časopisu roku 1870.
4. Epistola o bílkovinách.
5. Várečné kvasnice a barva piva.

*) Život a působení Františka Ondřeje Poupěte. Nastínil Antonín Bělohoubek. V Praze r. 1878. V komisi Frant. Řivnáče.

**) K tomu dodávám, že jsem v předmluvě po právu vytknouti neopomenul, co vše již vykonal Suk pro oživení památky Poupětovy před uveřejněním práce mojí.

6. Třísky a jejich upotřebení v pivovare.
  7. František Ondřej Poupě, reformátor českého pivovarnictví.
  8. Viscosimetr od Reischauera a jeho upotřebení. Všechny tyto práce byly otištěny v časopisu „Kvas“ roku 1877.
  9. Ku kapitole o rmutování.
  10. O máčení ječmene. Obě pojednání přinesly „Listy chemické“ r. 1877.
  11. Důležitý dodatek k úvaze o rmutování. V témže časopisu r. 1878.
  12. Proslov úvodní.
  13. Výzkumná stanice pro pivovary a sladovny. V časopisu „Český Sládek“ roku 1878.
  14. České pivo před osmdesáti lety.
  15. Držení chmele. Dle Poupěte pro věčnou paměť napsal. Z pozůstatosti J. T. Suka v časopisu „Český Sládek“ roku 1878.
  16. Z Poupětovy kapitoly „o chmeli.“
  17. Hvozdy a hvozďení. Historická páběrka.
  18. Na čem se zakládá čerivý účinek soli kuchyňské. V Časopisu spolku pro průmysl pivovarnický v království Českém r. 1879.
  19. Jak rmutoval Poupě.
  20. Pivovar zřízený dle návrhu Poupětova. V témže časopisu r. 1881.
- Spisů samostatných máme od Jos. Tom. Suka celkem dva, totiž:
1. Material ku slovníku technologickému pro průmysl pivovarský. Sebral Jos. Tom. Suk, praktický sládek. Nákladem Ant. St. Schmelzera. 16°. Stránek 182 tisku drobného.

2. Nový Poupě. Katechismus pro sladovnické učenníky a tovaryše, jakož i pro každého, kdož snadným způsobem o základech vaření piva poučení hledá. Na památku neocenitelného reformatora českého sladovnictví Františka Ondřeje Poupěte, a k užítku veškerého stavu sladovnického sepsal Josef Tom. Suk, praktický sládek v Praze, nákladem firmy Slavík & Borový. Dva svazky r. 1880. a 1881. Malá 8°. První svazek čítá stránek 268 a druhý 254.

Dílo první „Material“ atd. vycházelo původně jako příloha „Kvasu“ a po té byly teprve výtisky zbylé vydány v rouchu samostatném. Bohužel ale předčasně, poněvadž spisovatel mezitím byl sebral a nastrádal hojných a drahocenných názvův a trázi nových, jichž chtěl ještě sestavit a ve způsobě dodatku připojit k části hlavní*). Nedopatření toho upřímně lituji, jmenovitě proto, že materiál tento rukopisný, jenž se dostal prostřednictvím pana Frant. Chodounského do rukou mých, dlouho asi ležeti bude ladem a bez užítku. Důvody, které přiměly Jos. Tom. Suka k vydání svrchu uvedeného slovníka sladovnického (německo-českého) netřeba obšírně tu rozebírat, poněvadž o nich zevrubně se zmínil spisovatel sám v předmluvě k dílu svému. Vytкну jen tolik, že se mu jednalo v řadě prvé o to, aby jadrná mluva sladovnická opět se zaskvěla onou ryzostí, kterou se významávala již před pěti sty lety v zemích Českých.

*) Původní nadpis slovníku, jakž zní měl po přání Sukově, jest tento: „Material k slovníku sladovnickému, jak jej na svém vandru světem sebral Jos. T. Suk, praktický sládek, t. č. redaktor „Českého sládka.“

Dílo druhé, katechismus to sladovnický, byl v rukopisu dokončen sotva do polovice a bylo proto nevyhnutelno doplniti jej vedle hotového již rozvrhu povšechného a poopravit statě již napsané. V práci tu uvázal se pisatel těchto řádků spolu s p. Fr. Chodounským k přání důtklivému, jež projevil na lůžku smrtelném přítel Suk. Práce tato byla provedena v době tří let a roku 1881. se nacházely již oba svazky v rukou sládků českých. Ve všem i v nadpisu bylo šetřeno přání jeho prvního původce.

Obšírného rozboru všech prací literárních, jež vzešly z pera Suko va, nemíním podati na místě tomto z příčin podstatných, ponechávaje sobě učiniti tak u příležitosti jiné, až bude na čase oceniti úhrnnou činnost českých spisovatelů pivovarnických ve věku nynějším. Avšak tolik se mně vidí býti povinností připomenouti, že veškerá pojednání přítele zvěčnělého vynikají pěkným, ano lahodným slohem, ryzou mluvou, průhledností a logičností. Vše, co vůbec napsal, bylo náležitě promyšleno, a myšlenky tak vhodné a případně oděny ve slova, že jim každý čtenář odborný snadně porozuměl; proto se těšily práce Sukovy a dosud se těší oblibě veliké v kruzích pivovarnických.

Maje na zřeteli vzor Poupětem poskytnutý v příčině opravy a přetvoření sladovnictví na základech rozumových, toužil i Jos. Tom. Suk potom, přispěti vedle sil svých také k reformě průmyslu pivovarnického se zřetelem na novověké vymoženosti a pokroky věd přírodních a technických. Shledav, že k uskutečnění úmyslu toho, kromě činnosti literární a kromě výkladů nejvíce přispěti mohou škola sladovnická a výzkumná stanice pro pivovarnictví, horlivě se zasazoval o reorganisasi stávající již pražské školy sladovnické a o založení stanice výzkumné, o jejíž zřízení jiní odborníci se již byli pokoušeli, ač marně. Není pochybnosti, že by byl kruhy rozhodující naklonil návrhům svým, však předčasná smrt jeho zmařila na čas provedení jeho snah dobrých, směřujících výhradně k prospěchu stavu, jehož byl členem vynikajícím a zasloužilým!

K reorganisasi školy sladovnické v Praze došlo, a byla tato roku loňského (1884.) dovršena a není nejmenší pochybnosti, že se i na dále utěšeně bude rozvíjeti za vrchní správy nynějšího kuratoria, v jehož čele se nachází obezřelý a obětavý sládek pražský p. Klička. Také sbor učitelský řízený p. drem. J. L. Benešem svědomitě pečuje o předůležitý ústav onen a zaslужuje úspěšná činnost celého sboru učitelského uznání neličeného!

Stanice výzkumná, byvší zřízena sl. výborem spolku pro průmysl pivovarnický v král. Českém, nemýlím-li se r. 1880., počala pěkně se rozvíjeti a byla by najisto řádně prospívala, kdyby se jí bylo dostalo podpory náležité; té pak se bohužel nedostávalo a proto vzal ústav ten již v zárodku za své na sklonku roku 1881. Nezbyvá, než poznovu dovolávati se založení stanice výzkumné, neboť jen tímto ústavem lze pojistiti bezpečně a trvale pokrok sladovnickému průmyslu v Čechách, z kterého se již těší v Německu (stanice v Mnichově a v Berlíně), v Dánsku (v Carlsbergu) a nejnověji v Rusku (v Charkově), kde byl zřízen skvělým způsobem nadaný technický ústav pro zymotechnii. Sládci čeští pokrokumilovní zajisté učiní vše, aby třeba s oběmi stanicí výzkumnou k místu přivedli, alespoň v rozměrech takových, v jakých již stává v Praze obezřele a čile řízená stanice pro průmysl lihovarnický! —

Konečně musím ještě učiniti zmínku o nadaci Poupětově, jež byla založena k podnětu Jos. Tom. Suka na oslavu památky tohoto znamenitého muže u příležitosti schůze přátelské členův jednoty pivovarnické, jež se odbyvala v Praze (u Švertásky) dne 28. září r. 1877. a kterážto nadace příspěvky pozdějšími vzrostla na několik set zlatých. Úroky z nadace této měly se poskytovat nadaným posluchačům pražské školy sladovnické jako příspěvek na cestu ku seznání větších závodů pivovarských doma i v cizině. Litovati dlužno, že příspěvky pro nadaci onu přestaly docházeti a že nadace nedosáhla ani toho kapitálu, aby se byly mohly k účelu vytknutému věnovati co rok úroky alespoň v částce 100 zl. r. m. Vidno z toho, že netečnost nemalé části sládků českých vůči všemu, co se netýká přímo berně pivní, netečnost, proti které horlili již Poupě, pak Balling a posléze i Suk, dosud nevzala za své! —

Tolik o činnosti blahoplodné Jos. Tom. Suka, jehož nám nelitostná Morana vyrvala ze středu našeho, když byl dosáhl sotva 36. rok věku svého. Jak znamenité byly by teprve bývaly výsledky pracovitosti jeho neúmorné, kdyby byl mohl žíti a působiti alespoň po dalších ještě dvacet roků! —

V.

K závěrce ještě slovo o osudech rodiny zvěčnělého přítele Suka. Předem sluší vytknouti, že vdova jeho paní Františka Suková, po rodu Neubauerová, za rok po smrti manžela svého znovu se provdala za p. Kulíka, majitele mlýna na Hrádku u Vlašimi. Z dítek Sukových sešlo smrtí nejmladší, totiž Anninka, jež čítala po odchodu otce svého na věčnost devět měsíců; následovala otce svého záhy do hrobu. Ostatní dvě dítky, Josef (nyní 11letý) a František (nyní 9letý), prospívají dle doslechu, z čehož se přátelé Sukovi zajisté potěší. Poručníkem jejich byl původně poslanec na radě říšské a upřímaný příznivec otce jejich p. F. Neubauer ve Vlašimi. Kdo nyní po smrti tohoto národovce obětavého a zasloužilého na se vzal úřad poručnícký, není mně známo.

Starší bratr našeho Jos. Tom. Suka, p. Václav Z. Suk, vzdal se sladovnictví a žije nyní jako vážený měšťan a majitel hospodářství v Blovicích (v Čechách) a bratr mladší, pan František M. Suk, řídí nyní s úspěchem nevšedním pivovar firmy: Richter v Kyjevě na Rusi.

Čest nehynoucí budiž památce Josefa Tomáše Suka!

Dodavek. Při sepsání tohoto náčrtku životopisného poskytli mně materiálu drahocenného předem oba pp. bratři zesnulého Jos. Tom. Suka, přítel jeho nejdůvěrnější p. Frant. Chodounský, p. dr. Vilém Kögler, ředitel c. k. německé vyšší realky v Praze, a p. prof. Karel Tiller. Za vzácnou tuto ochotu cítím se povinna vysloviti všem pánům jmenovaným své díky nejvroucenější! Kromě materiálu vytknutého užil jsem ještě stručného vylíčení života Jos. Tom. Suka z pera p. Frant. Chodounského, jež uveřejnil r. 1878. v „Českém Sládku“, pak svého náčrtku, jenž byl vytištěn v „Listech chemických“ roku 1878., a na konec i dopisů zvěčnělého Suka a různých zápisků vlastních z doby od roku 1862. do r. 1878.

V Praze, v měsíci červenci roku 1885.

Antonín Bělohoubek.